

**AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA AXBOROTNING O'RNI
HAMDA ERKINLIGI**

Abdupattayev Xasanboy Abdurakhmonovich

Qo'qon Davlat Pedagogika Universiteti o'qituvchisi

Abduqahhorova Durdonaxon

Qo'qon Davlat Pedagogika Universiteti

Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada axborotlashgan jamiyat sharoitida axborotning ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotdagi o'rni hamda ahamiyati tahlil etiladi. Shuningdek, axborot erkinligi tushunchasi, uni ta'minlashdagi demokratik tamoyillar, axborot etikasi va axborot xavfsizligi masalalari yoritilgan. Tadqiqotda milliy va xorijiy olimlarning qarashlari asosida axborotning inson hayotidagi o'rni hamda axborot erkinligining ijtimoiy mas'uliyat bilan uyg'unligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Axborot, axborotlashgan jamiyat, axborot erkinligi, raqamli madaniyat, demokratik qadriyatlar, axborot etikasi, kiberxavfsizlik, raqamli savodxonlik.

**THE ROLE AND FREEDOM OF INFORMATION IN THE
INFORMATION SOCIETY**

Abdupattaev Xasanboy Abdurakhmonovich

Lecturer, Kokand State Pedagogical University

Abdukhahhorova Durdonaxon

Kokand State Pedagogical University

Student, Department of Foreign Languages and Literature

Abstract. This article analyzes the role and significance of information in the social, political, economic, and cultural spheres within the framework of an information society. It also discusses the concept of information freedom, the

democratic principles ensuring it, as well as issues related to information ethics and cybersecurity. The study, based on the views of national and international scholars, substantiates the harmony between information freedom and social responsibility in the context of human development.

Key words: Information, information society, freedom of information, digital culture, democratic values, information ethics, cybersecurity, digital literacy.

РОЛЬ И СВОБОДА ИНФОРМАЦИИ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

Абдунпаттаев Хасанбой Абдурахмонович

*Преподаватель Кокандского государственного педагогического
университета*

Абдукаххорова Дурдонахон

*Студентка направления «Иностранные языки и литература» Кокандского
государственного педагогического университета*

Аннотация. В статье анализируется роль и значение информации в социальных, политических, экономических и культурных сферах в условиях информационного общества. Рассматриваются понятие свободы информации, демократические принципы её обеспечения, а также вопросы информационной этики и кибербезопасности. Исследование, основанное на трудах отечественных и зарубежных учёных, обосновывает взаимосвязь между ролью информации в жизни человека и гармонией свободы информации с социальной ответственностью.

Ключевые слова: Информация, информационное общество, свобода информации, цифровая культура, демократические ценности, информационная этика, кибербезопасность, цифровая грамотность.

Kirish. XXI asr insoniyat taraqqiyotida axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi bilan ajralib turadi. Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti axborot oqimlari hajmi, sifati va ularni boshqarish darajasi bilan belgilanmoqda. Axborot iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy hamda madaniy hayotning ajralmas qismiga aylangan [3, 15].

Shuning uchun ham zamonaviy dunyoda “axborotlashgan jamiyat” tushunchasi keng qo‘llanilmoqda [1, 22].

Axborotlashgan jamiyatda eng muhim qadriyat — bu axborot erkinligi bo‘lib, u inson huquqlarining ajralmas qismi sifatida demokratik jamiyatlarning tayanchidir. O‘zbekiston Respublikasida ham axborot erkinligini ta’minlash masalalari davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biridir [10, 45].

Adabiyotlar tahlili. Axborotlashgan jamiyat nazariyasi ilk bor amerikalik sotsiolog D. Bell tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, u “postindustrial jamiyat” tushunchasini asoslab bergan [1, 40]. Keyinchalik M. Kastels “axborot davri” tushunchasini rivojlantirib, tarmoq iqtisodiyoti va global axborot almashinuvi jarayonlarini chuqur tahlil qilgan [2, 55].

O‘zbekiston olimlaridan S. To‘laganova va A. Karimov axborot erkinligi, ommaviy axborot vositalari madaniyati, hamda raqamli etikani tadqiq etgan [4, 19]. Ularning fikricha, axborot erkinligi nafaqat texnologik imkoniyat, balki fuqarolik mas’uliyatidir [3, 18].

Boshqa manbalarda esa axborot xavfsizligi va soxta yangiliklarga qarshi kurashish muammolari yoritilgan [13, 63]. Bu jihatlar axborotlashgan jamiyatda erkinlik va mas’uliyatning o‘zaro uyg‘unligini taqozo etadi [5, 34].

Muhokama. Axborot jamiyatning har bir sohasiga chuqur kirib bormoqda. Davlat boshqaruvida elektron hukumat tizimlari, ta’limda raqamli platformalar, sog‘liqni saqlashda elektron kartoteka tizimlari joriy etilgan [12, 41]. Shu bilan birga, axborot erkinligining kengayishi ma’naviy va huquqiy mas’uliyatni kuchaytirishni talab qiladi. Axborotning erkin tarqalishi demokratik jarayonlarning sharti hisoblanadi. Shu sababli “axborot erkinligi” tushunchasi so‘z erkinligi, fikr bildirish erkinligi, va axborotga erkin kirish huquqi kabi kategoriyalar bilan chambarchas bog‘liq [6, 27]. Biroq, raqamli axborot oqimlarining keskin ortishi bilan dezinformatsiya, axborot manipulyatsiyasi va kiberjinoyatlar kabi salbiy hodisalar ham kuchaymoqda [7, 48]. Shu bois, axborot erkinligini himoyalash bilan bir qatorda, uni me’yorlash va axborot madaniyatini shakllantirish zarur.

Axborot erkinligi mutlaq emas; u

boshqa insonlarning huquqlari va jamiyat xavfsizligi bilan muvozanatda bo'lishi lozim [11, 30]. Masalan, bolalar yoki diniy, milliy qadriyatlarga zid ma'lumotlarni tarqatish cheklovlari inson huquqlarini emas, balki jamiyat barqarorligini himoya qiladi.

Natijalar. Tadqiqot natijalariga ko'ra, axborotning o'rni quyidagi jihatlarida namoyon bo'ladi:

1. **Ijtimoiy-siyosiy sohada** – fuqarolik faolligini oshiradi va davlat bilan jamiyat o'rtasida ochiqlikni ta'minlaydi.
2. **Iqtisodiy sohada** – innovatsiyalar, elektron savdo, raqamli xizmatlar orqali iqtisodiy samaradorlikni oshiradi [8, 59].
3. **Ta'lim sohasida** – axborot texnologiyalari ta'limning shaffofligi va samaradorligini ta'minlaydi.
4. **Madaniyat va axloq sohasida** – axborot madaniyatini shakllantiradi, lekin bir vaqtning o'zida soxta yangiliklar orqali madaniy qadriyatlarga tahdid soladi [9, 18].

Axborot erkinligi esa demokratik qadriyatlarning asosi bo'lib, u insonning o'z fikrini erkin bildirish, ma'lumot olish va tarqatish huquqlarini kafolatlaydi [14, 25].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, axborotlashgan jamiyatda axborotning o'rni beqiyosdir. U davlat boshqaruvidan tortib, kundalik hayotgacha bo'lgan barcha sohalarga kirib bormoqda. Shu bilan birga, axborot erkinligi mas'uliyat bilan uyg'un holda rivojlanmogi lozim. Axborot erkinligini ta'minlashda milliy qonunchilikni xalqaro me'yorlar bilan uyg'unlashtirish, axborot madaniyatini rivojlantirish va raqamli savodxonlikni oshirish zarur. Faqat shunda axborot jamiyat taraqqiyotining ijobiy kuchiga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bell, D. (1999). *The Coming of Post-Industrial Society*. New York: Basic Books.
2. Castells, M. (2000). *The Information Age: Economy, Society and Culture*. Oxford: Blackwell.

3. To'laganova, S. (2020). *Axborot madaniyati va fuqarolik jamiyati*. Toshkent: Iqtisodiyot.
4. Karimov, A. (2021). *Axborot erkinligi nazariyasi*. Toshkent: Tafakkur.
5. Sultonov, B. (2019). *Axborot xavfsizligi asoslari*. Toshkent: Fan.
6. UNESCO (2017). *Freedom of Information and Democracy*. Paris.
7. Gavrilov, I. (2020). *Cybersecurity and Digital Ethics*. Moscow: Progress.
8. OECD (2021). *Digital Economy Outlook*. Paris.
9. Yusupov, M. (2023). *Raqamli madaniyat asoslari*. Toshkent: Innovatsiya.
10. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023). Toshkent.
11. Shirinova, N. (2021). *Axborot etikasi va huquqiy me'yorlar*. Samarqand: Ziyo.
12. Tursunov, H. (2022). *Raqamli boshqaruv tizimlari*. Toshkent: Ilm.
13. Zamonaviy axborot texnologiyalari (2022). *Ilmiy to'plam*. Toshkent.
14. OSCE (2020). *Media Freedom Report*. Vienna.